

Profiel Aanspreekpersoon Integriteit

voor sportfederaties en sportclubs

Inhoud

1.	Inleiding	1
	Wat?	1
	Waarom?	1
	Wie en op welk niveau?	2
2.	Profiel Aanspreekpersoon Integriteit	2
2.1.	Afbakening Integriteitsvragen	2
2.2.	Algemene taakomschrijving	2
	Rolafbakening: wat een API niet is!	3
	A. Aanspreekpunt en eerste opvang	3
	B. Coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing	4
	C. Preventieactiviteiten en ondersteuning	5
2.3.	Randvoorwaarden	5
2.4.	Competenties	6

Sport Vlaanderen

Arenbergstraat 5, 1000 Brussel

kics@sport.vlaanderen / www.sport.vlaanderen

Dit profiel kwam tot stand in samenwerking met Sensoa, Internationaal Centrum Ethiek in de Sport, Vlaamse Sportfederatie en Stibbe

Deze informatie is vrij beschikbaar voor de sportsector en mag niet verkocht worden.

1. Inleiding

Wat?

Een aanspreekpersoon integriteit is een laagdrempelig aanspreekpunt waarbij sporters, hun ouders, begeleiders of andere betrokkenen terecht kunnen met een vraag, vermoeden of klacht over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag of lichamelijke en seksuele integriteit. Een Aanspreekpersoon Integriteit (API) draagt er mee zorg voor dat het beleid voldoende aandacht geeft aan preventie van en omgaan met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Dat betekent dat er, ook los van incidenten, gereflecteerd wordt op bestaande praktijken, dat mogelijke risicofactoren in kaart zijn gebracht en dat er initiatieven worden genomen voor een veiliger en gezonder sportklimaat¹.

Waarom?

Omdat het de verantwoordelijkheid is van de sportorganisatie om te waken over de bescherming van sporters die aan hen worden toevertrouwd. Ervaringen van sporters met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag in een sportcontext maken duidelijk dat het geen marginaal probleem is, en dat nog veel incidenten niet tijdig worden opgemerkt en aangepakt. Een duidelijk, eerste

¹ Keuze van de federatie/club hoever de rol/taal van de API reikt.

aanspreekpunt moet onderdeel uitmaken van een beleid om meer verantwoordelijkheid te nemen voor die veiligheid.

Wie en op welk niveau?

Een Aanspreekpunt is belangrijk op het niveau van de sporters zelf, dus dichtbij en zichtbaar. Een Club-API is een persoon, verkozen of aangesteld door het bestuur, die de nodige competenties heeft en opgeleid is om binnen de lokale sportorganisatie een eerste aanspreekpunt rond lichamelijke en seksuele integriteit te zijn. Een Federatie-API ondersteunt de Club-API en helpt en adviseert deze om zijn rol uit te bouwen, en neemt ook zelf initiatief. Indien er geen Club API is aangesteld, ondersteunt de Federatie API het bestuur van de club bij incidenten en in het uitwerken van een beleid. Men kan er ook voor kiezen om de basisvaardigheden van die lokale Club API bij meerdere mensen te verzekeren. Daarnaast is de opvolging en afstemming met de API op niveau van de federaties nodig. Naargelang de concrete situatie kan hier een diverse invulling aan worden gegeven.

2. Profiel Aanspreekpersoon Integriteit

2.1. Afbakening Integriteitsvragen

Onder integriteit wordt verstaan “de onaantastbaarheid van het lichaam van elk individu. De kern is dat een persoon zelf mag en kan bepalen welke ingrepen het van buitenaf duldt en dat het niet gedwongen mag worden iets anders te doen dan wat hij of zij zelf beoogt”, en nog “Integriteit gaat om het leren grenzen stellen én om het leren omgaan met grenzen, bepaald door anderen en door maatschappelijke waarden en normen.” (Van Obbergen, 2012)

Het recht op integriteit werd opgenomen in de Belgische grondwet in 2000 (art. 22bis): “Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.” Het begrip “integriteit” werd echter niet verder verduidelijkt in de parlementaire werken. (De Craim, 2011).

In een aantal internationale conventies komt het recht op lichamelijke integriteit voor. Dit wordt gebruikt om een aantal garanties vast te leggen die mensen moeten beschermen tegen geweld en andere vormen van misbruik die leiden tot een aantasting van de gezondheid, het zelfbeschikkingsrecht. (Peking, 1995; Istanbul, 2011)

Zorg ervoor dat niet alle vragen bij de Federatie API terecht komen. Maak hiervoor duidelijk (bijvoorbeeld op de website van de federatie) waar leden met andere vragen dan over het thema lichamelijke en seksuele integriteit de federatie kunnen contacteren.

2.2. Algemene taakomschrijving

De aanspreekpersoon integriteit (API) is binnen de sportorganisatie het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, klacht of andere boodschap heeft in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag en lichamelijke en seksuele integriteit. De API luistert naar de vraag of het verhaal en verwijst de melder door wanneer nodig of verleent advies bij de mogelijke vervolgstappen, zonder zich inhoudelijk in de zaak te verdiepen of aan waarheidsvinding te doen. Verder formuleert de API ook adviezen over preventieactiviteiten binnen de organisatie en helpt besturen met het realiseren van initiatieven op dat vlak.²

² Keuze van de federatie/club hoever de rol/taal van de API reikt.

De afstemming tussen een API op niveau van een club en op niveau van een federatie kan best zo flexibel en adaptief mogelijk gebeuren. Wellicht moeten we hier voorzien in een groeipad, en zal de federatie zijn rol per club verschillend invullen. Er zijn volgende mogelijkheden

- er is geen Club API, en verder ook niemand op club niveau die aanspreekbaar is voor de sporters: de Federatie API zal zich dan best profileren als aanspreekpunt;
- er is een lokaal aanspreekpunt: de federatie API kan afstemmen en op vraag overnemen;
- er is een volwaardige API op clubniveau: de federatie API kan ondersteunen.

Opgelet: Het is goed maar wellicht niet realistisch om te verwachten dat de API op het ogenblik van zijn of haar aanstelling over alle competenties beschikt. Het is daarom belangrijk dat de API volgens het bestuur het vermogen en de wil heeft om deze competenties maximaal en zo snel mogelijk te ontwikkelen.

Rolafbakening: wat een API niet is!

- een hulpverlener: start geen hulpverleningsproces en heeft geen beroepsgeheim
- een onderzoeksrechter: moet niet achter de feiten aangaan
- een journalist: moet niet iedereen informeren die nieuwsgierig is
- een bestuurder: heeft geen verantwoordelijkheid maar enkel een adviserende rol

We beperken ons in deze omschrijving tot **een API op niveau van de federatie**. Zijn/haar taken bestaan dus uit:

- A. aanspreekpunt en eerste opvang
- B. hulp bij coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing
- C. preventieactiviteiten en ondersteuning

A. Aanspreekpunt en eerste opvang

De API is binnen de federatie het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, klacht of andere boodschap heeft in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag en lichamelijke en seksuele integriteit en hier met iemand over willen spreken. Dit kan zowel een sporter zijn, een ouder of partner of andere betrokkene, als een begeleider, bestuurder of API van de sportclub. Indien de Federatie API ervoor kiest om zich te profileren bij de lokale clubs als aanspreekpunt, kan hij/zij rechtstreekse vragen krijgen, en zal hij/zij dus luisteren naar het verhaal. Het is dan belangrijk om te weten wie hier binnen de club verder kan over worden aangesproken. De Federatie API zal meestal meldingen krijgen uit tweede hand (via de Club API of via een andere betrokkene). Dan is de rol deze melder te beluisteren en het clubbestuur te helpen met de verdere stappen

De Federatie API:

- luistert naar het verhaal van de melder of vraagsteller (zonder de rol van hulpverlener op te nemen);
- toont voldoende empathie, geeft de melder het gevoel dat er geluisterd wordt en stelt het verhaal niet in vraag;

- vormt zich een beeld van de situatie en moet zelf een inschatting kunnen maken van de feiten in overleg met een intern team of met de hulp van ICES, of moet de Club API helpen om die inschatting te maken;
- probeert in te schatten welke stappen noodzakelijk zijn;
- stemt af met betrokkenen welke stappen ze willen zetten;
- bij onterechte klachten of lichte feiten kan de Federatie API adviseren hoe men dat op clubniveau kan opvolgen;
- bij ernstiger feiten kan men ervoor kiezen om het hier over te nemen van de Club API;
- kan de club adviseren over afspraken en procedures, of kan dit ook rechtstreeks met de betrokkenen opnemen;
- maakt een correcte registratie en een schriftelijk verslag van vragen en incidenten en van de wijze waarop deze zijn opgevolgd;
- zorgt ervoor dat er jaarlijks een overzicht is en dat de verslagen en registraties zijn volgens een afgesproken format van elke interventie, en spreekt hierover af met het clubniveau;
- respecteert de regels rond discretieplicht;
- respecteert de meldingsplicht.

B. Coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing

De Federatie API zorgt ervoor dat elke vraag of klacht serieus genomen wordt. Hij of zij ziet erop toe dat de interne procedure gevolgd wordt en biedt ondersteuning bij de stappen die moeten worden gezet tijdens het intern behandelen van een vraag, klacht of melding. Daarvoor kan de API het 'handelingsprotocol' gebruiken. De API heeft geen hulpverlenende of onderzoekende rol. Voor professionele ondersteuning, hulpverlening of melding, verwijst de API door naar externe instanties binnen hulpverlening, politie en justitie. Hij of zij maakt hierbij gebruik van de 'wegwijzer'.

De Federatie API:

- kent de interne procedure en kan deze volgen;
- kan op vraag een Club API of clubbestuur adviseren over het opvolgen van vragen of klachten met alle betrokkenen en over de te nemen stappen;
- koppelt terug naar een intern overleg: op niveau van de federatie is dat bijvoorbeeld een ethische commissie;
- bespreekt met de melder of betrokkene mogelijke doorverwijzingen of verleent advies over mogelijke stappen;
- kan een Club API of clubbestuur helpen en adviseren voor doorverwijzing naar hulp, bemiddeling of melding;
- informeert over afspraken, procedures of reglementen die binnen en buiten de sportorganisatie bestaan;
- onderhoudt contacten met ICES over doorverwijsinstanties;
- beschikt over een actuele wegwijzer.

C. Preventieactiviteiten en ondersteuning

De Federatie API:

- zorgt samen met het bestuur dat iedereen binnen de aangesloten sportclubs op de hoogte is van het bestaan en de rol van de Federatie API;
- profileert zich binnen de federatie naar alle clubs en/of naar alle betrokken aangesloten sporters (en hun ouders);
- zorgt in samenspraak met de Club API of het clubbestuur voor bewustmaking in verband met de gedragsregels en afspraken over lichamelijke en seksuele integriteit in de sportclub;
- helpt clubs om de gedragsregels en afspraken op punt te stellen en daar voorlichting of bewustmaking rond te organiseren;
- houdt zich op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen rond het thema lichamelijke en seksuele integriteit in de sport (kwaliteitsbeleid, preventiebeleid, reactiebeleid);
- volgt jaarlijks een update (via ICES terugkomdagen of intervisiemomenten) over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op dit vlak, en deelt deze informatie met de Club API's;
- kan op vraag rechtstreeks op niveau van de club, in samenspraak met de Club API of het clubbestuur, begeleiders ondersteunen, en kan daarvoor ondersteuning krijgen van ICES;
- geeft advies en informatie aan het clubbestuur waarmee gericht beleid kan worden ontwikkeld en verbeterd tegen lichamelijk en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hiervoor kan het Raamwerk Lichamelijke en Seksuele Integriteit en het Vlaggensysteem gebruikt worden.

2.3. Randvoorwaarden

De Federatie API:

- is zelf bij voorkeur (en in de mate van het mogelijke) geen bestuurslid of alleszins niet iemand die een machtspositie heeft of waar geen collegiale controle mogelijk is;
- heeft/kent een duidelijk aanspreekpunt/contactpersoon binnen het bestuur van de federatie (bv de voorzitter) of kan rekenen op een intern overleg (ethisch comité);
- wordt via een duidelijk mandaat aangesteld door het bestuur;
- kan op verzoek een uittreksel uit het strafregister (minderjarigenmodel) voorleggen;
- is niet inhoudelijk betrokken bij procedures, gaat niet zelf op onderzoek uit en doet niet zelf aan waarheidsvinding;
- werkt conform het uitgewerkte handelingsprotocol en de procedures, reglementen en statuten van de federatie;
- kan rekenen op ondersteuning en opleiding via ICES

2.4. Competenties

De API **heeft/geeft steun**. Hij of zij geniet het vertrouwen en respect bij bestuur, begeleiders, ouders en (jonge) sporters, en is bereikbaar en aanspreekbaar voor alle betrokkenen.

Wat moet een API kennen en kunnen?

	Federatie API	Club API
1	Basisvisie en inzichten hebben over preventie SGG en de rol van de API daarin	Basisvisie en inzichten hebben over preventie SGG + rol API
2	Clubs kunnen helpen bij het uitwerken van een eigen handelingsprotocol + coachen bij het in praktijk brengen = eigen rol in het opvolgen van incidenten = valkuilen vermijden	Weten hoe een situatie van SGG op te volgen (handelingsprotocol kunnen volgen)
3	Ondersteunen bij het gesprek aangaan: gesprekstechnieken, communicatie, bemiddeling, ...	Kunnen het gesprek aangaan met alle betrokkenen: basis gesprekstechnieken, hulp organiseren en communiceren
4	Ondersteuning kunnen geven aan Club API in profilering en bekendmaking Zichzelf als API kunnen profileren	Zich kunnen profileren als API op clubniveau
5	Vlaggensysteem kennen, kunnen toepassen + kunnen overbrengen (mee-redeneren) en ondersteunen (coachen)	Vlaggensysteem kennen en toepassen op concrete casussen
6	Waar kan je terecht voor hulp en doorverwijzing	Weten waar je terecht kan voor een klacht of hulp
7	Registratie en dossier bijhouden Helpen, motiveren en adviseren bij registratie en dossier	Registratie en dossier maken
8	Signalen opvolgen, risicoanalyse maken, suggesties doen	Signaleren aan het beleid en suggesties doen